
**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING PORNOGRAFIK MAHSULOTNI
TAYYORLASH, OLIB KIRISH, TARQATISH, REKLAMA QILISH, NAMOYISH
ETISH HUQUQBUZARLIKLARNING OLDINI OLISH FAOLIYATINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Narziyev Shahzod Zoyirovich

*O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi Huquqbuzarliklar profilaktikasi
faoliyati kafedrasini o'qituvchisi mayor*

Bosimbekov Muhammadaminbek Hayitmurod o'g'li

*O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi
3-o'quv kursi kursanti*

Annotatsiya: Ushbu maqolada pornografik mahsulotlarni tayyorlash, olib kirish, tarqatish, reklama qilish va namoyish etish bilan bog'liq huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorlarining faoliyati ilmiy asosda tahlil qilingan. Tadqiqot huquqiy, kriminologik va ijtimoiy-psixologik jihatlarni o'rganadi. Shu bilan birga, raqamli monitoring, psixologik profilaktika, jamoatchilik bilan hamkorlik va xalqaro tajribani tatbiq etish bo'yicha takliflar keltirilgan

Abstract: This article examines the role of preventive inspectors in combating offenses related to the production, import, distribution, advertising, and display of pornographic materials. The study analyzes legal, criminological, and socio-psychological aspects. Furthermore, it proposes measures including digital monitoring, psychological prevention, community engagement, and implementation of international best practices...

Kalit so'zlari: profilaktika inspektori, pornografik mahsulot, huquqbuzarlik profilaktikasi, axborot xavfsizligi, voyaga etmaganlar, raqamli monitoring

Keywords: preventive inspector, pornography, offense prevention, digital safety, juvenile protection, digital monitoring

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tezkor rivojlanishi natijasida internet orqali zararli kontent, xususan pornografik materiallar tez tarqalmoqda. Bu yoshlar, ayniqsa voyaga etmaganlar uchun jiddiy xavf tug'diradi. Pornografik kontent ma'naviy-axloqiy qadriyatlarga putur yetkazadi, psixologik buzilishlarga olib keladi va ijtimoiy xulq-atvorni o'zgartiradi. Shuning uchun profilaktika inspektorlarining faoliyati huquqbuzarliklarning oldini olishda muhim ahamiyat kasb etadi..

O'zbekiston Respublikasida ushbu toifadagi huquqbuzarliklar quyidagi asosiy normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi:

Jinoyat kodeksining 130-moddasi – pornografik mahsulotlarni tayyorlash, olib kirish, tarqatish, reklama qilish, namoyish etish uchun javobgarlik;

Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksning 189-moddasi – pornografik mahsulotlarni tayyorlash, olib kirish, tarqatish, reklama qilish, namoyish etish uchun javobgarlik;

“Bola huquqlarining kafolatlari to'g'risida”gi Qonun – voyaga etmaganlar uchun zararli kontentdan himoya qilish normalari;

“Axborotlashtirish to'g'risida”gi Qonun – axborot xavfsizligi talablarini belgilaydi
Normativ hujjatlarning mazmuni pornografik materiallar bilan bog'liq harakatlar jamiyatning ma'naviy-axloqiy qadriyatlariga jiddiy zarar yetkazishini tasdiqlaydi.

Pornografik kontent tarqalishi jamiyat uchun quyidagi xavflarni keltirib chiqaradi:

- voyaga etmaganlarda erta jinsiy ixtiloflar, ruhiy buzilishlar;
- jinsiy zo'ravonlikka moyillikning kuchayishi;
- oilaviy qadriyatlarning yemirilishi;
- internet jinoyatlarining o'sishi;
- axloqiy inqiroz va ijtimoiy muvozanatning buzilishi;

Yuqoridagi salbiy oqibatlar jamiyat barqarorligiga tahdid soluvchi strategik xavf sifatida baholanadi.

Profilaktika inspektorlari faoliyati quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

1. Hududlarda huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha monitoring;
2. Voyaga etmaganlar bilan tarbiyaviy-profilaktik ishlar;
3. Internetdagi noqonuniy kontentni aniqlash va xabardor qilish;
4. Ota-onalar, pedagoglar va jamoatchilik bilan hamkorlik;
5. Huquqbuzarlikka moyil shaxslar bilan individual profilaktika.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, profilaktika jarayonida qator tizimli muammolar mavjud:

- raqamli texnologiyalar bo'yicha yetarli malaka yetishmasligi;
- internet makonining tezkor o'zgaruvchanligi;
- jamoatchilikning past xabardorligi;
- ota-onalarning nazorati sustligi;

Xorijiy tajribani joriy etish:

Ko'pgina davlatlarda qo'llanilayotgan samarali mexanizmlar:

- “Children Online Protection” (Yevropa Ittifoqi modeli);
- “Cyber Patrol Units” (Janubiy Koreya);
- “Hotline va reporting system” (AQSH va Kanada).

Profilaktika inspektori faoliyatini takomillashtirish uchun quyidagi choralar tavsiya etiladi:

1. Raqamli monitoring va AI texnologiyalarini joriy etish;
2. Malaka oshirish tizimini kuchaytirish;
3. Ota-onalar va mahalla bilan hamkorlikni kengaytirish;
4. Yoshlar o'rtasida raqamli gigiyena bo'yicha ma'rifiy ishlarni kuchaytirish;
5. Xorijiy tajribani integratsiya qilish.

Pornografik materiallar bilan bog'liq huquqbuzarliklarning oldini olish ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Profilaktika inspektorlari huquqiy, psixologik, pedagogik va raqamli xavfsizlik choralari birlashtirishi zarur. Shu bilan birga, malaka oshirish, sun'iy intellekt va zamonaviy monitoring vositalaridan foydalanish ham samaradorlikni oshiradi. Pornografik mahsulotlar bilan bog'liq huquqbuzarliklar zamonaviy jamiyat uchun jiddiy axloqiy, ijtimoiy va psixologik tahdid hisoblanadi. Mazkur huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorlari eng muhim bo'g'in bo'lib, ularning faoliyatini takomillashtirish raqamli, huquqiy, tashkiliy va ma'rifiy yondashuvlar bilan uyg'un holda olib borilishi zarur. Samarali profilaktika tizimi jamiyat ma'naviyatini mustahkamlash, yoshlar ongini zararli axborotdan himoya qilish va jinoyatchilikka qarshi kurashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O'zbekiston qonunchiligi:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
3. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023.
4. "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonun (yangi tahriri). – Toshkent, 2017.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yoshlarni ma'naviy va axloqiy targ'ibotdan himoya qilishni kuchaytirish to'g'risida"gi qarori. – Toshkent, 2022.
6. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining internet tarmoqlarida noqonuniy kontentni cheklash bo'yicha qarorlari. – Toshkent, 2021–20.

O'zbek va rus tilidagi ilmiy manbalar:

7. Yo'ldoshev, Q., & Jabborov, U. Huquqbuzarliklar profilaktikasi nazariyasi. – Toshkent: Akademiya, 2020.
8. Karimov, R. Voyaga etmaganlarni ijtimoiy xavflardan himoya qilish: muammolar va yechimlar. – Toshkent: Ma'naviyat, 2021.
9. Abdullayev, S. Axborot xavfsizligi asoslari. – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
10. Turg'unov, A. Internet makonida huquqbuzarliklarning oldini olish bo'yicha profilaktik yondashuvlar. – "Huquq va xavfsizlik" jurnali, №4, 2021.
11. Rasulova, D. Yoshlar axloqiga zararli kontentning ta'siri. – "Pedagogika va psixologiya", №2, 2022.
12. Islomov, M. Pornografiya tarqalishining psixologik oqibatlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
13. Nasirov, K. Huquqbuzarliklarning oldini olishda profilaktika inspektorining o'rni. – "Ichki ishlar ishlari" jurnali, №1, 2023.